

SFEERBEHEER

Hoe en waarom je Sfeerbeheer inschakelt bij jouw demonstratie.

Inleiding

Sfeerbeheer wordt ook wel ordedienst of crowdcontrol genoemd door politie, gemeente en andere belanghebbenden die zich bezighouden met demonstraties en manifestaties. Deze twee termen doen echter geen recht aan wat Sfeerbeheer eigenlijk is en hierdoor kan het ook lijken alsof de “ordedienst” een soort demonstratie-politie is. Dit is nadrukkelijk niet het geval. Sfeerbeheer staat in dienst van de organisatie en de deelnemers, niet van de politie, gemeente, handhaving, etc.

In deze handleiding vind je de volgende informatie:

- >> Wat is Sfeerbeheer en wat is hun rol?
- >> Hoeveel Sfeerbeheerders heeft mijn demonstratie nodig?
- >> Hoe stel je het team samen?
- >> Communicatie
- >> Wat heeft een Sfeerbeheerder bij zich?
- >> Voorbereiden en briefen
- >> Omgaan met de politie en geweld
- >> Tegendemonstraties
- >> Podiumtaken
- >> Debriefen
- >> Opmerkingen

Wat is Sfeerbeheer en wat is hun rol?

Simpel gezegd: Sfeerbeheer is een team dat bij de organisatie hoort met de speciale taak er voor te zorgen dat een demonstratie of manifestatie verloopt zoals de organisatie het wil zien. Vaak zijn Sfeerbeheerders herkenbaar aan opvallend gekleurde hesjes of iets simpels als een armband. Zij zijn er om de organisatie en deelnemers te ondersteunen en leggen zeker geen verantwoording af aan de politie of gemeente. Sfeerbeheer treedt waar mogelijk de-escalierend op, zorgt voor het volgen van bijvoorbeeld Covid-richtlijnen, helpt deelnemers en houdt overzicht over het aantal deelnemers. De teamleden staan in direct contact met de EHBO, de politiewoordvoerder, perswoordvoerder, en de rest van de organisatie.

Hoeveel Sfeerbeheerders heeft mijn demonstratie nodig?

Dat is afhankelijk van het aantal deelnemers of omvang van het manifestatieterrein. Wat ook mee kan spelen is een mogelijke dreiging van een tegendemonstratie of verwachte heftige reacties uit het publiek. Dit verschilt dus per demonstratie of manifestatie. Er is geen rekensom voor. Het kan ook zijn dat politie en gemeente eisen stelt aan het aantal sfeerbeheerders, bijvoorbeeld 10% van je verwachte aantal deelnemers. (Maar dat wordt wel erg veel als je 50.000 deelnemers verwacht. [Lees in deze blog meer over demonstratierecht.](#))

Onze tip is: organiseer minstens 6 Sfeerbeheerders voor een minimale bezetting.

Hoe stel je het team samen?

Sfeerbeheerders kunnen het beste in koppels van twee werken. Het liefst ook mensen die elkaar kennen en vertrouwen. Probeer ook het Sfeerteam zo divers mogelijk te maken om een brede afspiegeling van de samenleving te krijgen. Als de-escalatie en informatieverstrekking je belangrijkste taak is dan wil je een zo divers mogelijk team hebben rondlopen. Niet te jong en onervaren en niet alleen maar rauwdouwers. Als er mensen zijn met een achtergrond in maatschappelijk werk of de zorg is het een goed idee om hen voorrang te geven als Sfeerbeheerders.

Communicatie

Het is handig om Sfeerbeheer te voorzien van portofoons, incl. oortjes. Die kun je huren bij evenementverhuurders. Een groepschat voor Sfeerbeheer is ook een optie, maar groepschats worden al gauw onoverzichtelijk, of misschien zijn Sfeerbeheerders te druk met de demo om hun telefoon in de gaten te houden..

Enkele richtlijnen voor onderlinge communicatie per portofoon:

- »» Communicatie dient kort en bondig te zijn: to the point en niet paniekerig.
- »» Geef door wie je bent, wat je locatie is en geef kort aan wat er aan de hand is.
- »» Veroorzaak geen onnodige paniek door slechte communicatie.
- »» Het is handig als 1 van de 2 in het koppel de communicatie doet terwijl de ander inventarisatie maakt (dus de informatie verzamelt die gecommuniceerd moet worden).
Geen twee dingen tegelijk doen.

Voorbeeld van goede duidelijke communicatie:

“Karin voor organisatie, ik sta bij de bibliotheek links van het plein, de politie wil dat we hier niet meer op de stoep staan, advies ajb.”

Voorbeeld van hoe het niet moet:

“Ja..jaa...opzij...daar, hier is iets aan de hand, politie...stoep...we moeten nu weg daar!”

Vooraf bij communicatie met EHBO is het belangrijk geen paniek te veroorzaken.

Niet roepen: “We hebben nu EHBO nodig!”. Maar geef duidelijk en rustig aan wie je bent, waar je staat, hoeveel slachtoffers er zijn en wat er met hun aan de hand is. Loop met je slachtoffer(s) mee uit de demonstratie, vraag deelnemers afstand te bewaren en zoek een rustige plek. Als het niet mogelijk de slachtoffer(s) te verplaatsen, houd omstanders op afstand. Het laatste wat slachtoffers nodig hebben, is een hele drukke groep mensen om hen heen die allemaal willen weten wat er aan de hand is. Stel de persoon gerust en wacht samen tot de EHBO ter plekke is om het slachtoffer over te dragen. Vraag eventueel hulp van een deelnemer van de demo indien nodig.

Geef vooraf duidelijke instructies

Zitten er mensen in je team die niet gewend zijn om met portofoons te werken? Stuur iedereen ruim van tevoren een instructie per mail en zorg dat je van tevoren even oefent. Spreek duidelijk af waar en hoe laat mensen de portofoons weer inleveren en maak een lijstje met telefoonnummers van iedereen die een portofoon heeft gekregen.

Wat heeft een Sfeerbeheerder bij zich?

Degenen die de organisatie van het Sfeerbeheer op zich nemen, moeten zorgen/checken dat iedere Sfeerbeheerder de volgende dingen bij zich heeft tijdens de demo/manifestatie:

- >> Een hesje of iets anders dat zichtbaar maakt dat deze persoon bij de organisatie hoort.
- >> Een lijstje met de belangrijkste telefoonnummers en een werkende telefoon met opgeladen batterij.
- >> Is het een lopende demonstratie? Een kaartje met de route.
- >> Is het een manifestatie? Een A4-tje met het programma en een overzichtskaartje van het manifestatieterrein met duidelijk aangegeven waar podium, wc's, EHBO-post en catering aanwezig zijn. Zo kan je iedere deelnemer informeren als er vragen zijn.

Andere zaken om aan te denken: zorg ervoor dat Sfeerbeheerders altijd voorzien zijn van eten en drinken. Zeker op warme dagen is het belangrijk om je team goed gehydrateerd te houden. Mensen die druk zijn met taken willen nog wel eens vergeten dat ze al uren in de zon staan/lopen. Houd rekening met het weer: op zonnige dagen zonnebrand is belangrijk voor degenen die dat nodig hebben. Hetzelfde geldt voor paraplu's of regenjasjes als het gaat regenen. Zorg goed voor je vrijwilligers!

Voorbereiden en brieven

Stuur je hele team een duidelijke mail met alle informatie die ze nodig hebben.

Indien mogelijk is een voorbereidingsvergadering met het grootste deel van de Sfeerbeheerders wel gewenst. Daarin kun je de meest waarschijnlijke scenario's doornemen en samen besluiten hoe daarop te reageren.

Tot slot wil je een uur voor aanvang van de demo of manifestatie een briefing geven, waarbij je alle belangrijke punten doorneemt met iedereen die in het Sfeerbeheerteam zit. Je kan dan de koppels samenstellen en mensen het benodigde materiaal uitdelen. Dat werkt het beste op een rustige plek vlak bij de demonstratie waar je mensen ook koffie, thee en wat te snacken kan geven. Stuur niet je Sfeerbeheerteam op pad met halve info of op het laatste moment. En maak duidelijke afspraken over hoe te reageren op mogelijke situaties.

Belangrijk: dit is niet de plek voor uitgebreide 'wat als' discussies met het hele team. Neem de leiding en houdt het bij een duidelijke instructie i.p.v. discussie. Als het goed is heb je de discussie en besluitvorming al van tevoren samen gedaan. Sluit af met een peptalk die ervoor zorgt dat iedereen vol zelfvertrouwen de straat op gaat.

Omgaan met de politie en geweld

Je Sfeerbeheerders zijn geen verlengstuk van de politie! Ze zijn onderdeel van de organisatie en horen bij de demo of manifestatie. De politie kan proberen de Sfeerbeheerders wel te gebruiken voor politietaken. Probeer dit te voorkomen, want dan komen je vrijwilligers mogelijk tegenover hun demonstrerende vrienden te staan, en dat wil je niemand aandoen. Als de politie opdrachten geeft aan het Sfeerbeheerteam, laat ze de agenten doorverwijzen naar de organisatie/politiewoordvoerder. Laat je Sfeerbeheerteam niet zelf een besluit nemen onder druk van de politie. (Dit is niet altijd even makkelijk. De politie kan erg goed zijn in mensen onder druk zetten, maar probeer dit in ieder geval als uitgangspunt te nemen.)

Is er een aanval door de ME, dan is het niet aan Sfeerbeheer om tussen de ME en de demonstranten te gaan staan. Daar zijn ze niet in getraind en brengt hen of deelnemers in gevaar. Het kan verwarring opleveren over de rol van Sfeerbeheer en je wil niet het verkeerde signaal afgeven aan je eigen demonstranten/deelnemers door “kant te kiezen”. Je belangrijkste taak op dat moment is het informeren van de organisatie via de portofoon of telefoon en letten op veiligheid van jezelf en de deelnemers door hen te waarschuwen over eventueel optreden van de ME of politie.

Datzelfde geldt voor de omgang met deelnemers die dingen doen die jij als organisatie niet in je demonstratie wil zien, of onderling ruzie krijgen. Je kunt als Sfeerbeheer mensen aanspreken op hun gedrag, maar je hebt geen politietaak. Spreek de mensen rustig aan, heb een open luisterende houding en zorg dat het niet escaleert. Ga geen discussie aan en leg uit wat het doel van de demo is en welke middelen de organisatie daarvoor wil gebruiken (bv. vreedzaam protest). Je kan ook vragen of mensen de demo willen verlaten omdat je ziet dat jullie het niet eens zijn over het doel/middelen van de demo. Als mensen niet willen luisteren of agressief worden, geef prioriteit aan de veiligheid van jezelf, de vrijwilligers en de andere deelnemers. Bedenk ook dat je verantwoordelijkheid niet eindeloos is: je kunt niet alles oplossen.

Tegendemonstraties

Helaas is het steeds vaker nodig om rekening te houden met verstoring door bijvoorbeeld extreemrechtse groepen zoals Identitair Verzet, Voorpost, Rechts in Verzet en andere clubs. Zij kunnen simpelweg aanwezig zijn als irritatiefactor, ze kunnen komen provoceren of ze komen daadwerkelijk mensen aanvallen. De taak van het Sfeerbeheerteam is om in de gaten te houden of deze groepen zich aan het manifesteren zijn en dit te melden aan de organisatie. Het handigste is om 1 of 2 koppels goed in te lichten met de laatste info over mogelijke dreiging en hen als enige taak te geven: hou je ogen open en richt je op wat er buiten de demo/manifestatie gebeurt.

Bij het zien van tegendemonstranten moeten deze koppels direct contact opnemen met de organisatie en overleg plegen wat de gewenste actie is op dat moment. En als het goed is heb je daar van tevoren al over nagedacht en een besluit genomen! Zorg dat duidelijk is wie er in dat geval het besluit neemt. Bijvoorbeeld: provocaties negeren, of politie informeren, of afschermen van de demonstratie, of verwijdering van de tegendemonstranten als de politie bijvoorbeeld weigert in te grijpen of als duidelijk is dat de tegendemonstranten geweld gaan gebruiken.

Let er wel op dat je vrijwilligers alleen taken laat uitvoeren waar ze getraind voor zijn!

Ook hier weer staat de veiligheid van het Sfeerbeheerteam en de bezoekers van de demonstratie/manifestatie voorop. Zorg voor goede communicatie en een duidelijk plan vanuit de organisatie. Neem als organisatie van tevoren bijvoorbeeld contact op met clubs als de lokale AFA (Anti Fascistische Aktie), Laat Ze Niet Lopen of antiracistisch onderzoeksbureau Kafka om je te laten informeren.

Podiumtaken

Het kan zijn dat Sfeerbeheer de taak krijgt om het podium van de sprekers te bewaken. Dit kan zijn om ongewenste sprekers te weren of omdat er simpelweg dure apparatuur op het podium staat en niemand wil dat die beschadigd of gestolen wordt. Maak van tevoren duidelijk als organisatie wie wel en wie niet het podium op mag/kan. Indien mogelijk: geef 1 koppel deze taak, en niet wisselende teams, zodat je ook continuïteit hebt met mensen herkennen.

Debriefing & evaluatie

Debriefing is iets anders dan evalueren. Debriefing doe je ter plekke, als alles voorbij is. Het is een moment om even kort terug te kijken op de dag. Doe dat op een rustige plek weg van de drukte van de demo. Als je een groot team hebt, deel dan de groep op in kleinere groepjes van maximaal 6 mensen. En geef iedereen een paar vragen mee zoals: wat er goed ging, wat kon beter, zijn er dingen gebeurd die je hebben aangegrepen? Zeker als er een heftige gebeurtenis heeft plaatsgevonden is het erg belangrijk om even bij elkaar te zijn en iedereen de kans te geven zich te uiten. Het is ook het moment op succes te vieren en iedereen te bedanken voor de inzet. En niet onbelangrijk: om al het materiaal weer in te zamelen.

Een echte evaluatie kun je beter op een later moment doen. Het is handig om van tevoren al een datum hiervoor te prikken. Zorg dat er enkele dagen tussen de dag zelf en de evaluatie zit. Zo kun je alles rustig laten bezinken. Maar wacht niet te lang met evaluatie, want na meer dan 1-2 weken ben je de belangrijkste dingen weer vergeten.

Opmerkingen

Verzamel als organisatie contactgegevens van je Sfeerbeheerteam voordat de demonstratie of manifestatie begint. Dat is handig voor een bedankje, maar ook voor nazorg als er iets is voorgevallen. Ook is het handig omdat je dan een volgende keer makkelijker mensen kunt terugvinden om ze nog eens te vragen als vrijwilliger.

Laat je team tijdens de demonstratie/manifestatie op regelmatige momenten weten dat je ze waardeert. Een applausje vanaf het podium doet wonderen.

Meer over demonstratierecht vind je in dit blog: stroomversnellers.org/over-demonstreren-over-het-recht-op-demonstratie-verdedigen-en-over-je-rechten-als-demonstrant/

Deze publicatie kwam tot stand met steun van:

Wij zijn Stroomversnellers

Stroomversnellers is een trainerscollectief van ervaren campaigners, organizers, facilitatoren en trainers. We zijn allemaal actief (geweest) bij milieuorganisaties, burgerinitiatieven, vakbond of anti-racisme initiatieven. Zo hebben we zelf met vallen en opstaan geleerd hoe je een effectieve campagne organiseert, een organisatie opbouwt en sociale verandering tot stand brengt.

We blijven constant bijleren en delen onze kennis en ervaringen graag met anderen. Want de wereld gaat niet vanzelf de goede kant op, integendeel. Alleen met veel en goed voorbereide mensen komt een andere samenleving dichterbij. Daarom ondersteunen wij allerlei groepen die strijden voor sociale en ecologische rechtvaardigheid met advies, strategie/- of brainstormsessies, (actie)trainingen en workshops. Zo kunnen we samen groeien, onze slagkracht vergroten en de wereld verbeteren!

Toolbox voor bewegingen

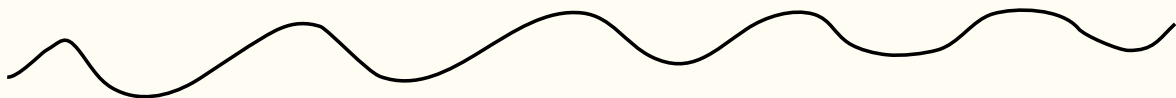
Deze handleiding is onderdeel van de 'toolbox voor bewegingen'. Deze toolbox bevat nog meer korte digitale handleidingen, met basiskennis over strategie, bewegingsopbouw, actievoeren en organizing. Een goede basis voor de beginnende activist, maar ook verfrissend voor de gevorderde veranderaar.

Wil je 10 weken lang, iedere week een handleiding in je inbox ontvangen? Meld je dan aan voor de toolbox-mailings op stroomversnellers.org/toolbox.

Hier vind je ook alle andere reeds gepubliceerde handleidingen.

Ook wij houden van leren

Dus heb je ideeën om deze handleiding te verbeteren of aan te vullen met jouw ervaringen? Laat het ons weten!

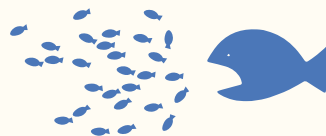

Contact

www.stroomversnellers.org
info@stroomversnellers.org

IG: @stroomversnellers
FB: TrainerscollectiefStroomversnellers
TW: @stroomversnel

Icoon voorpagina:
Alina Oleynik // the Noun Project

**SAMEN LEREN
DE WERELD TE VERANDEREN**

